

PROPOSING A COMPETENCY FRAMEWORK FOR EDUCATION AND TRAINING OFFICIALS AT THE COMMUNE LEVEL IN THE CONTEXT OF A TWO-TIER LOCAL GOVERNMENT SYSTEM

Nguyen Tan Anh

Email ntanh.btuyen@tphcm.gov.vn

People's Committee of Bac Tan Uyen commune
Tan Thanh 5 hamlet, Bac Tan Uyen commune,
Ho Chi Minh City, Vietnam

Received: 24/3/2026

Revised: 22/5/2026

Accepted: 10/6/2026

Published: 15/7/2026

Abstract: In the context of administrative reform towards a two-tier local government system, the tasks of education and training officials at the commune (ward) level have many new aspects and require this team to possess specific competencies to meet these new demands. Based on an analysis of the legal framework derived from state management and education-training sector documents, this paper proposes a competency framework for community-level education and training professionals, comprising five main competency groups: competencies in state administrative management of education; professional competencies in educational management for each educational level; competencies in inspection, supervision, advisory, and coordination in local educational management; and competencies in resource mobilization, utilization, and situation handling. The identification of these competencies has legal and scientific value, serving as a foundation for capacity-building for grassroots-level education management officials.

Keywords: Competency, education officials, grassroots-level education officials competency, two-tier local government system.

ĐỀ XUẤT KHUNG NĂNG LỰC CHUYÊN VIÊN LĨNH VỰC GIÁO DỤC VÀ ĐÀO TẠO CẤP XÃ TRONG BỐI CẢNH CHÍNH QUYỀN ĐỊA PHƯƠNG HAI CẤP

Nguyễn Tấn Anh

Email: ntanh.btuyen@tphcm.gov.vn

Ủy ban nhân dân xã Bắc Tân Uyên
Ấp Tân Thành 5, xã Bắc Tân Uyên,
Thành phố Hồ Chí Minh, Việt Nam

Nhận bài: 24/3/2026

Chỉnh sửa xong: 22/5/2026

Chấp nhận đăng: 10/6/2026

Xuất bản: 15/7/2026

Tóm tắt: Trong bối cảnh cải cách hành chính theo mô hình chính quyền địa phương hai cấp, nhiệm vụ của chuyên viên lĩnh vực giáo dục và đào tạo cấp xã (phường) có nhiều điểm mới và đòi hỏi đội ngũ này phải có các năng lực chuyên biệt để đáp ứng yêu cầu đó. Dựa trên phân tích cơ sở pháp lý từ các văn bản quản lý nhà nước và quản lý ngành Giáo dục và Đào tạo, bài viết này đề xuất khung năng lực cho chuyên viên lĩnh vực giáo dục và đào tạo cấp xã bao gồm 05 nhóm năng lực: Năng lực quản lý hành chính nhà nước về giáo dục; năng lực nghiệp vụ quản lý giáo dục theo từng cấp học; năng lực kiểm tra, giám sát, tham mưu và phối hợp trong công tác quản lý giáo dục tại địa phương; năng lực huy động, sử dụng nguồn lực và năng lực xử lý tình huống. Việc xác định các năng lực này có giá trị pháp lý và khoa học làm cơ sở cho công tác bồi dưỡng năng lực của đội ngũ chuyên viên quản lý giáo dục cấp xã tại địa phương.

Từ khóa: Năng lực, chuyên viên lĩnh vực giáo dục và đào tạo, năng lực chuyên viên lĩnh vực giáo dục và đào tạo cấp xã, chính quyền địa phương hai cấp.

1. Đặt vấn đề

Việt Nam đang triển khai mô hình chính quyền địa phương hai cấp theo tinh thần Nghị quyết của Đảng và các văn bản pháp luật mới, nhằm tinh gọn bộ máy, nâng cao hiệu quả quản lý nhà nước. Trong lĩnh vực giáo dục, sự chuyển đổi này đặt ra thách thức lớn cho cấp xã - cấp chính quyền gần dân nhất - trong việc đảm nhận các nhiệm vụ quản lý giáo dục

mầm non, phổ thông và thường xuyên. Theo Nghị định số 142/2025/NĐ-CP (Điều 2, Khoản 1), việc phân định nhiệm vụ phải bảo đảm không trùng lặp, chồng chéo, bỏ sót chức năng, nhiệm vụ giữa chính quyền địa phương các cấp (Chính phủ, 2025). Tuy nhiên, thực tiễn cho thấy sau khi mới sáp nhập các chuyên viên lĩnh vực giáo dục và đào tạo cấp xã là những chuyên viên không chỉ làm trong lĩnh vực

giáo dục đến từ đơn vị ở các lĩnh vực hoạt động khác nhau. Mặt khác, trong tình hình chính quyền hai cấp, nhiệm vụ của đội ngũ này cũng có nhiều thay đổi, do đó chuyên viên lĩnh vực giáo dục và đào tạo cấp xã đang thiếu năng lực chuyên môn, dẫn đến vướng mắc trong việc tham mưu, thực thi chính sách như phổ cập giáo dục, giám sát chất lượng trường học và huy động nguồn lực địa phương. Dưới góc nhìn pháp lý với các yêu cầu, nhiệm vụ của chuyên viên phụ trách giáo dục cấp xã, bài viết này nhằm đề xuất khung năng lực cho chuyên viên lĩnh vực giáo dục và đào tạo cấp xã, dựa trên phân tích khung pháp lý và nhu cầu thực tiễn làm tiền đề cho việc đề xuất các chương trình bồi dưỡng năng lực cho đội ngũ này.

2. Phương pháp nghiên cứu

Nghiên cứu sử dụng phương pháp phân tích tài liệu thứ cấp, tập trung vào các văn bản pháp luật mới ban hành các năm 2024, 2025, 2026 của các cơ quan quản lý nhà nước và quản lý ngành giáo dục. Trên cơ sở phân tích tài liệu, văn bản pháp lý, nghiên cứu thực hiện phân loại các nhóm năng lực cần có của đội ngũ chuyên viên lĩnh vực giáo dục và đào tạo cấp xã dựa trên các văn bản pháp luật quy định. Quy trình xây dựng khung năng lực bao gồm: 1) Xác định các vướng mắc qua phân tích văn bản liên quan đến chuyên viên lĩnh vực giáo dục và đào tạo cấp xã; 2) Phân loại và tổng hợp các nhóm năng lực của chuyên viên phụ trách cấp xã; 3) Đề xuất các nội dung bồi dưỡng dựa trên các năng lực đã xác định.

3. Kết quả nghiên cứu

3.1. Nhóm năng lực quản lý hành chính nhà nước về giáo dục

Theo quy định của Chính phủ (2025), nhiệm vụ của chuyên viên lĩnh vực giáo dục và đào tạo cấp xã cần thực hiện: Xây dựng và trình Hội đồng nhân dân cấp xã phê duyệt kế hoạch phát triển giáo dục trên địa bàn thuộc cấp quản lý; Tổ chức thực hiện kế hoạch phát triển giáo dục ở địa phương khi được phê duyệt; Xây dựng kế hoạch triển khai chương trình, dự án phát triển giáo dục trên địa bàn khi được phê duyệt; Hướng dẫn, tuyên truyền, phổ biến và tổ chức thực hiện các văn bản quy phạm pháp luật về giáo dục; Triển khai kế hoạch, chương trình, dự án, đề án, chính sách và các nội dung khác về giáo dục sau khi đã được cấp có thẩm quyền phê duyệt; Tham mưu và trình Hội đồng nhân dân cấp xã quyết định, kế hoạch, chương trình, dự án phát triển giáo dục mầm non, tiểu học, trung học cơ sở trên địa bàn phù hợp với chiến lược phát triển giáo dục của tỉnh và kế hoạch phát triển kinh tế - xã hội của địa phương.

Bên cạnh đó, chuyên viên lĩnh vực giáo dục và đào tạo cấp xã được thực hiện theo các quy định về phân quyền, phân cấp và phân định thẩm quyền thực hiện nhiệm vụ quản lý nhà nước của chính quyền địa phương hai cấp đối với giáo dục mầm non, tiểu học, trung học cơ sở (Bộ Giáo dục và Đào tạo, 2025a, 2025b, 2025c).

Như vậy, để thực hiện được nhiệm vụ này, chuyên viên lĩnh vực giáo dục và đào tạo cấp xã phải có năng lực về quản lý hành chính nhà nước trong lĩnh vực giáo dục. phải xác định được các nguyên tắc hành chính công trong giáo dục, quy trình ra quyết định và quản lý của chính quyền cơ sở. Đồng thời, họ phải có năng lực để nhận diện và thực thi các công việc liên quan đến sự thay đổi về phân cấp, phân quyền trong quản lý giáo dục gần đây cũng như vai trò cầu nối của cấp xã trong thực hiện chủ trương, chính sách giáo dục tại địa bàn.

Hệ thống văn bản pháp luật trong lĩnh vực giáo dục mà chuyên viên lĩnh vực giáo dục và đào tạo cấp xã cần am hiểu và vận dụng trong bối cảnh chính quyền hai cấp. Hệ thống văn bản này liên tục được ban hành, cập nhật, điều chỉnh. Do đó, chuyên viên cần phải có khả năng tìm hiểu, cập nhật và vận dụng các văn bản hướng dẫn mới nhất liên quan đến giáo dục mầm non, phổ thông trong thực tế. Đặc biệt nắm rõ các nghị định, thông tư phân công nhiệm vụ quản lý giáo dục cho cấp xã như Thông tư số 15/2025/TT-BGDĐT và những chính sách giáo dục quan trọng đang triển khai (phổ cập giáo dục, hỗ trợ học sinh, chính sách xã hội hóa...). Ngoài ra, cần vững chắc các thủ tục hành chính trong giáo dục ở cấp xã (cấp phép thành lập trường mầm non tư thục, xác nhận phổ cập...) và cách thực hiện đúng quy định. Đây là những năng lực thiết yếu gắn liền với việc thực thi công vụ hàng ngày của chuyên viên lĩnh vực giáo dục và đào tạo cấp xã.

3.2. Nhóm năng lực nghiệp vụ quản lý giáo dục theo từng cấp học

Trong bối cảnh mới, chuyên viên lĩnh vực giáo dục và đào tạo cấp xã thực hiện công tác quản lý giáo dục ở cấp Mầm non, cấp Tiểu học và Trung học cơ sở (Bộ Giáo dục và Đào tạo, 2025a, 2025b, 2025c). Ba cấp học này có nhiều văn bản quy định có sự khác biệt giữa các cấp học. Công tác quản lý của chuyên viên đối với các cấp cũng khác nhau. Đối với những chuyên viên mới hoạt động trong lĩnh vực giáo dục, chưa có chuyên môn về lĩnh vực này là một vấn đề khó khăn. Do đó, nhóm năng lực nghiệp vụ quản lý giáo dục theo từng cấp học là một trong những năng lực cần thiết

để phát triển toàn diện năng lực của người chuyên viên. Nhóm năng lực này tập trung chính vào năng lực nghiệp vụ quản lý giáo dục mầm non và năng lực nghiệp vụ quản lý ở Tiểu học và Trung học cơ sở, Giáo dục thường xuyên ở địa phương.

Để thực hiện yêu cầu theo Thông tư số 09/2025/TT-BGDĐT, đối với nghiệp vụ quản lý giáo dục mầm non ở địa phương, chuyên viên lĩnh vực giáo dục và đào tạo cấp xã phải hiểu được đặc thù tâm lý, sinh lý lứa tuổi mầm non và yêu cầu đảm bảo an toàn, chăm sóc giáo dục trẻ ở trường mầm non; nắm bắt những nội dung cốt lõi của Chương trình Giáo dục mầm non và các văn bản chuyên môn liên quan (quy định về cơ sở vật chất, định mức giáo viên, tỉ lệ trẻ/giáo viên,...); Có khả năng kiểm tra, giám sát hoạt động của cơ sở giáo dục mầm non trên địa bàn theo chức năng quản lý nhà nước của cấp xã, phát hiện và hỗ trợ giải quyết các vấn đề về chất lượng giáo dục mầm non (Bộ Giáo dục và Đào tạo, 2025a).

Đối với nghiệp vụ quản lý giáo dục ở Tiểu học, Trung học cơ sở và Giáo dục thường xuyên, để đáp ứng yêu cầu theo Thông tư số 10/2025/TT-BGDĐT, chuyên viên lĩnh vực giáo dục và đào tạo cấp xã phải: Nắm được những điểm chính của chương trình giáo dục phổ thông ở cấp Tiểu học và Trung học cơ sở, từ đó hiểu nhu cầu hỗ trợ của nhà trường về cơ sở vật chất, thiết bị dạy học, hoạt động ngoại khóa... Biết các quy định, tiêu chuẩn liên quan đến trường tiểu học, trung học cơ sở (tiêu chuẩn trường đạt chuẩn quốc gia, điều kiện đảm bảo chất lượng, quy định về dạy thêm học thêm...) để phối hợp giám sát thực hiện. Có khả năng tham mưu, đề xuất với ủy ban nhân dân cấp xã trong việc thực hiện phổ cập giáo dục và các chính sách đối với học sinh (miễn giảm học phí, hỗ trợ học tập...) trên địa bàn, đảm bảo không trẻ em nào bị bỏ lại phía sau (Bộ Giáo dục và Đào tạo, 2025b).

3.3. Nhóm năng lực kiểm tra, giám sát, tham mưu và phối hợp trong công tác quản lý giáo dục tại địa phương

Chuyên viên lĩnh vực giáo dục và đào tạo cấp xã là lực lượng đóng vai trò là cầu nối giữa lãnh đạo địa phương và cán bộ quản lý tại các trường học. Quy định tại Thông tư số 15/2025/TT-BGDĐT thể hiện chuyên viên giáo dục cấp xã vừa thực hiện nhiệm vụ là tham mưu, giúp Ủy ban nhân dân cấp xã tổ chức thực hiện việc cập nhật thông tin, dữ liệu vào hệ thống cơ sở dữ liệu ngành Giáo dục (Bộ Giáo dục và Đào tạo, 2025e). Vừa thực hiện nhiệm vụ hướng dẫn, kiểm tra các điều kiện bảo đảm chất lượng giáo

dục; kiểm tra việc tuân thủ pháp luật đối với các cơ sở giáo dục; thực hiện kiểm tra, tiếp công dân, giải quyết khiếu nại, tố cáo, phòng chống tham nhũng, lãng phí, tiêu cực và xử lý vi phạm về giáo dục; chỉ đạo, hướng dẫn, kiểm tra, giám sát việc triển khai thực hiện các quy định của pháp luật về chế độ, chính sách đối với đội ngũ viên chức và người lao động trong các cơ sở giáo dục; hướng dẫn, kiểm tra việc tổ chức thực hiện các quy định về bảo đảm an toàn thông tin, an ninh mạng và bảo vệ dữ liệu cá nhân đối với các hệ thống công nghệ thông tin và cơ sở dữ liệu giáo dục thuộc thẩm quyền quản lý (Bộ Giáo dục và Đào tạo, 2025d).

Để thực hiện các tốt các nhiệm vụ này, chuyên viên lĩnh vực giáo dục và đào tạo cấp xã cần có các năng lực kiểm tra, giám sát, tham mưu và phối hợp trong công tác quản lý giáo dục tại địa phương. Cụ thể: Nắm vững quy trình và nghiệp vụ thanh tra, kiểm tra giáo dục ở cấp cơ sở, biết lập kế hoạch và thực hiện kiểm tra đúng pháp luật và hiệu quả. Xác định được các tiêu chí, nội dung trọng tâm cần kiểm tra, giám sát tại một trường học (từ hoạt động chuyên môn đến quản lý tài chính, cơ sở vật chất và việc thực hiện các phong trào, chính sách giáo dục). Nâng cao kỹ năng xử lý tình huống thanh tra: Biết cách lập biên bản, báo cáo; xử lý ban đầu các vi phạm hoặc vấn đề phát hiện được và tham mưu biện pháp chấn chỉnh cho lãnh đạo Ủy ban nhân dân cấp xã theo thẩm quyền. Hiểu rõ quy trình và biết cách xây dựng kế hoạch giáo dục địa phương hằng năm và từng giai đoạn (mạng lưới trường lớp, phát triển đội ngũ, ngân sách giáo dục...), gắn với định hướng cấp trên. Rèn luyện kỹ năng tham mưu chiến lược: Biết thu thập dữ liệu, phân tích và đề xuất các giải pháp, mô hình hay nhằm nâng cao chất lượng giáo dục địa phương. Thành thạo việc soạn thảo các văn bản quản lý nhà nước về giáo dục ở cấp xã (kế hoạch, báo cáo, quyết định, công văn...), đảm bảo thuyết phục, đúng thể thức và căn cứ pháp lý. Có kỹ năng giao tiếp, làm việc nhóm với hiệu trưởng và cán bộ quản lý trường học: Biết cách trao đổi thông tin, thống nhất kế hoạch và hỗ trợ nhà trường thực hiện nhiệm vụ giáo dục. Biết phương pháp huy động sự tham gia của cộng đồng trong giáo dục: Phối hợp với khu phố/ấp, các tổ chức đoàn thể và cha mẹ học sinh để tạo sự đồng thuận, hỗ trợ cho các hoạt động giáo dục ở địa phương. Rèn luyện kỹ năng giải quyết xung đột và thương lượng khi xảy ra mâu thuẫn giữa nhà trường với phụ huynh hoặc các bên liên quan, đảm bảo lợi ích hài hòa và mục tiêu giáo dục được đặt lên hàng đầu.

3.4. Nhóm năng lực huy động, sử dụng nguồn lực và năng lực số trong thực hiện nhiệm vụ

Nghị định số 142/2025/NĐ-CP xác định, nhiệm vụ của cơ quan quản lý giáo dục cấp xã phải thực hiện chính sách xã hội hóa giáo dục, huy động các nguồn lực hợp pháp để phát triển giáo dục trên địa bàn (Chính phủ, 2025). Bên cạnh đó, Thông tư số 16/2018/TT-BGDĐT đã quy định về vận động, tiếp nhận, quản lý và sử dụng các khoản tài trợ của các cơ quan, tổ chức, cá nhân trong nước và ngoài nước cho các cơ sở giáo dục thuộc hệ thống giáo dục quốc dân (Bộ Giáo dục và Đào tạo, 2018). Trên thực tế, công tác xã hội hóa giáo dục tại các trường học được thực hiện khá thường xuyên nhưng cũng có nhiều điểm đặc biệt phải chú ý để trường học không thực hiện sai các quy định pháp lý. Chính vì vậy, chuyên viên lĩnh vực giáo dục và đào tạo cấp xã cần phải có các năng lực về huy động và sử dụng nguồn lực được huy động. Do đó, cần phải hiểu đúng về xã hội hóa giáo dục và tầm quan trọng của nó trong việc huy động thêm nguồn lực cải thiện chất lượng dạy và học. Nắm vững các quy định, nguyên tắc thực hiện xã hội hóa (Thông tư số 16/2018/TT-BGDĐT và các văn bản liên quan), biết phân biệt giữa vận động tài trợ hợp pháp với những hành vi lạm thu. Phát triển kỹ năng lập kế hoạch và vận động nguồn lực: Biết xác định nhu cầu cần huy động, lựa chọn hình thức phù hợp, thuyết phục các bên đóng góp và quản lý nguồn tài trợ một cách minh bạch, hiệu quả.

Bên cạnh đó, trong bối cảnh chuyển đổi số để thực hiện các nhiệm vụ quản lý thì chuyên viên lĩnh vực giáo dục và đào tạo cấp xã cần phải cập nhật và thực hiện các yêu cầu đối với năng lực về chuyển đổi số để thực thi nhiệm vụ. Cụ thể, phải tham mưu, giúp Ủy ban nhân dân cấp xã tổ chức triển khai thực hiện nhiệm vụ cải cách hành chính, ứng dụng công nghệ thông tin, chuyển đổi số và phát triển chính phủ số trong lĩnh vực giáo dục; các biện pháp bảo đảm an toàn thông tin, an ninh mạng và bảo vệ dữ liệu cá nhân đối với các hệ thống công nghệ thông tin và cơ sở dữ liệu giáo dục trên địa bàn theo quy định của pháp luật. Chỉ đạo, hướng dẫn các cơ sở giáo dục tổ chức đánh giá mức độ chuyển đổi số của đơn vị thuộc thẩm quyền quản lý; cập nhật, công bố kết quả đánh giá mức độ chuyển đổi số của cơ sở giáo dục trên cổng thông tin điện tử và các phương tiện thông tin đại chúng bảo đảm tính bảo mật, toàn vẹn và khai thác hiệu quả cơ sở dữ liệu giáo dục trong phạm vi được phân quyền; tổ chức tự đánh giá mức độ chuyển đổi số của cơ quan chuyên môn quản lý giáo dục ở địa phương và chỉ đạo, hướng dẫn

các cơ sở giáo dục thuộc phạm vi quản lý tổ chức tự đánh giá mức độ chuyển đổi số theo quy định và bộ chỉ số do Bộ Giáo dục và Đào tạo ban hành (Chính phủ, 2025). Để thực hiện được các nhiệm vụ trên, chuyên viên lĩnh vực giáo dục và đào tạo cấp xã cần có những năng lực phục vụ cho công việc trong lĩnh vực chuyển đổi số, trong đó thể hiện: Sử dụng thành thạo các hệ thống thông tin quản lý giáo dục do Bộ Giáo dục và Đào tạo triển khai (cơ sở dữ liệu trường học, hệ thống thống kê trực tuyến...), đảm bảo thực hiện đúng chế độ thống kê, báo cáo định kỳ và đột xuất về giáo dục. Áp dụng hiệu quả công nghệ thông tin vào công việc: biết cách sử dụng các phần mềm văn phòng, thư điện tử, họp trực tuyến để tiết kiệm thời gian và nâng cao năng suất. Hiểu và triển khai được những nội dung cơ bản về chuyển đổi số trong lĩnh vực giáo dục ở cấp xã, từ đó tham mưu triển khai các giải pháp phù hợp (Ví dụ: Sử dụng sổ liên lạc điện tử, hệ thống học trực tuyến cho trung tâm học tập cộng đồng) và đảm bảo tuân thủ quy định về an toàn, bảo mật thông tin.

3.5. Nhóm năng lực xử lý tình huống

Xử lý tình huống là một vấn đề thường trực trong công tác của đội ngũ chuyên viên lĩnh vực giáo dục và đào tạo cấp xã phải thực hiện. Thông tư số 15/2025/TT-BGDĐT xác định nhiệm vụ của chuyên viên giáo dục cấp xã là tham mưu, giúp Ủy ban nhân dân cấp xã thực hiện giải quyết khiếu nại, giải quyết tố cáo và xử lý vi phạm trong lĩnh vực giáo dục đối với các cơ sở giáo dục trên địa bàn thuộc thẩm quyền quản lý theo quy định của pháp luật (Bộ Giáo dục và Đào tạo, 2025e). Với nhiệm vụ trên, năng lực về xử lý tình huống của lực lượng này là rất quan trọng. Năng lực này thể hiện ở những điểm chính như: Biết cách phân tích và xử lý tình huống phức tạp trong thực tiễn quản lý giáo dục: Xác định đúng nguyên nhân, lựa chọn giải pháp khả thi và phù hợp với quy định pháp luật. Phát triển kỹ năng ra quyết định và giải quyết vấn đề dựa trên thông tin đã thu thập và kiến thức liên ngành (luật pháp, chuyên môn giáo dục, kỹ năng mềm...). Tăng cường khả năng chia sẻ kinh nghiệm và học hỏi lẫn nhau giữa các học viên; hình thành mạng lưới hỗ trợ sau khóa học để cùng giải quyết những vướng mắc trong công tác.

Trên cơ sở phân tích cơ sở pháp lý, khoa học và thực tiễn về các nhóm năng lực của chuyên viên lĩnh vực giáo dục và đào tạo cấp xã, nhà quản lý cần phải xây dựng các nội dung bồi dưỡng để phát triển các năng lực cho đội ngũ trên nhằm đáp ứng được các yêu cầu công việc. Cụ thể, cần tập trung bồi dưỡng các chuyên đề:

Quản lý giáo dục địa phương trong mô hình chính quyền hai cấp: Chuyên đề này cung cấp một phân tích tổng quan về hoạt động quản lý nhà nước trong lĩnh vực giáo dục tại cấp địa phương, đặc biệt tập trung vào những thay đổi mang tính hệ thống trong bối cảnh chuyển đổi mô hình chính quyền hai cấp.

Khung pháp lý và chính sách giáo dục hiện hành dành cho cán bộ cơ sở: Cung cấp kiến thức nền tảng và chuyên sâu về hệ thống văn bản pháp luật hiện hành trong lĩnh vực giáo dục, tập trung vào những quy định sát sườn với công việc quản lý hành chính và thực thi chính sách của cán bộ chính quyền cấp xã.

Nghị vụ quản lý giáo dục các cấp ở cơ sở: Cung cấp kiến thức tổng quan về giáo dục mầm non, giáo dục cấp Tiểu học và Trung học cơ sở, giúp cán bộ cấp xã hiểu rõ nghị vụ chuyên môn để hỗ trợ các trường học trên địa bàn. Chuyên đề trình bày cấu trúc Chương trình Giáo dục phổ thông 2018, các môn học và hoạt động giáo dục bắt buộc ở Tiểu học, Trung học cơ sở; đồng thời nêu các quy định về trường chuẩn quốc gia, kiểm định chất lượng giáo dục phổ thông. Tìm hiểu vai trò của địa phương trong việc giáo dục mầm non, phổ cập giáo dục tiểu học, trung học cơ sở và xóa mù chữ cho người dân. Nội dung đề cập đến quản lý học sinh (dịch vụ công về khai sinh, hộ khẩu liên quan nhập học; vận động học sinh bỏ học trở lại trường), quản lý đội ngũ giáo viên (điều chuyển, bổ nhiệm hiệu trưởng theo thẩm quyền Ủy ban nhân dân cấp xã được phân cấp) ở mức độ phối hợp. chuyên viên thảo luận các tình huống như giải quyết khiếu nại của phụ huynh về dạy thêm học thêm, phân bổ học sinh trái tuyến... Qua đó, nâng cao hiểu biết thực tiễn về quản lý giáo dục phổ thông.

Công tác thanh tra, kiểm tra và giám sát các cơ sở giáo dục: Chuyên đề này nhằm trang bị cho chuyên viên năng lực thực hiện nhiệm vụ thanh tra, kiểm tra chuyên ngành đối với các cơ sở giáo dục trên địa bàn cấp xã, qua đó đảm bảo chất lượng hoạt động và tuân thủ pháp luật của các đơn vị.

Phát triển năng lực tham mưu và lập kế hoạch phát triển giáo dục địa phương: Chuyên đề này tập trung vào việc trang bị cho cán bộ cấp xã phương pháp luận và kỹ năng thực hành cần thiết để phân tích bối cảnh, đề xuất giải pháp và xây dựng các kế hoạch phát triển giáo dục có tính khả thi và hiệu quả, nhằm đáp ứng yêu cầu phát triển kinh tế - xã hội địa phương.

Phối hợp với hiệu trưởng và các bên liên quan trong giáo dục: Chuyên đề phát triển các kỹ năng

mem cần thiết để chuyên viên lĩnh vực giáo dục và đào tạo cấp xã phối hợp hiệu quả với các bên liên quan. Trước hết, chuyên viên sẽ tìm hiểu nghệ thuật làm việc với cán bộ quản lý nhà trường: Kỹ năng lắng nghe, tôn trọng chuyên môn của hiệu trưởng nhưng vẫn thể hiện vai trò quản lý nhà nước; cách truyền đạt chỉ đạo của Ủy ban nhân dân xã tới nhà trường một cách khéo léo, thuyết phục. Tiếp theo, chuyên đề đề cập việc phối hợp với các phòng ban khác trong Ủy ban nhân dân xã và với cấp trên (Sở Giáo dục và Đào tạo) trong quản lý giáo dục. Đặc biệt, chuyên viên lĩnh vực giáo dục và đào tạo cấp xã được rèn luyện kỹ năng làm việc với cộng đồng và phụ huynh học sinh: Xây dựng quan hệ với Ban đại diện cha mẹ học sinh, tranh thủ sự ủng hộ của các đoàn thể để cùng chăm lo sự nghiệp giáo dục. Chuyên đề sử dụng tình huống thực tế (Ví dụ, phối hợp tổ chức một sự kiện khai giảng, huy động học sinh bỏ học trở lại trường, giải quyết mâu thuẫn giữa phụ huynh và nhà trường) để chuyên viên lĩnh vực giáo dục và đào tạo cấp xã thảo luận và rút ra bài học về giao tiếp, phối hợp liên ngành.

Xã hội hóa giáo dục và huy động nguồn lực địa phương: Cung cấp kiến thức nền tảng và kỹ năng vận hành để chuyên viên lĩnh vực giáo dục và đào tạo cấp xã chủ động, hiệu quả trong việc huy động các nguồn lực ngoài ngân sách nhằm phát triển giáo dục, đồng thời tuân thủ nghiêm ngặt các nguyên tắc về pháp chế và minh bạch tài chính.

Ứng dụng công nghệ thông tin trong quản lý giáo dục: Chuyên đề hướng dẫn chuyên viên lĩnh vực giáo dục và đào tạo cấp xã khai thác và sử dụng công nghệ thông tin để nâng cao hiệu quả quản lý giáo dục. Nội dung gồm các phần: 1) Giới thiệu hệ thống cơ sở dữ liệu ngành Giáo dục và cổng thông tin phổ cập giáo dục - được thực hành cách nhập liệu, cập nhật thông tin học sinh, giáo viên, trường lớp lên hệ thống trung ương, bảo đảm dữ liệu đầy đủ, chính xác và kết nối liên thông với cấp trên. 2) Các kỹ năng tin học văn phòng cơ bản phục vụ công tác quản lý: Soạn thảo văn bản, lập bảng tính theo dõi chỉ tiêu giáo dục, sử dụng email và phần mềm hội nghị trực tuyến để trao đổi công việc. 3) Chuyển đổi số trong giáo dục: giới thiệu các ứng dụng, phần mềm quản lý trường học, sổ liên lạc điện tử cũng như xu hướng sử dụng mạng xã hội, nền tảng trực tuyến để tuyên truyền, phổ biến thông tin giáo dục đến người dân. Chuyên đề cũng lưu ý về an ninh mạng và bảo mật dữ liệu giáo dục địa phương. Chuyên viên có cơ hội thực hành trên máy tính và được giải đáp các vướng mắc kỹ thuật thường gặp.

Xử lý tình huống và giải quyết vấn đề trong quản lý giáo dục cơ sở: Chuyên đề tập trung vào xử lý tình huống thực tiễn, là việc chuyển hóa kiến thức lý thuyết thành năng lực thực hành chuyên môn cho chuyên viên phụ trách giáo dục cấp xã. Mục tiêu trọng tâm là rèn luyện khả năng vận dụng đồng bộ, linh hoạt các kiến thức và kỹ năng đã bồi dưỡng: Bao gồm pháp luật giáo dục, quản lý hành chính, tham mưu hoạch định và tổ chức xã hội hớ vào việc giải quyết các vấn đề phức tạp. Thông qua việc phân tích các tình huống giả định và có thực (thường xảy ra trong công tác giáo dục địa phương), chuyên viên sẽ được thử thách trong việc xác định cơ sở pháp lý, phân định thẩm quyền xử lý và xây dựng phương án tham mưu tối ưu cho chính quyền cơ sở. Qua chuyên đề khuyến khích phương pháp học tập tương tác cao, thúc đẩy kỹ năng phản biện, đối thoại và ra quyết định nhằm nâng cao hiệu quả quản lý nhà nước về giáo dục tại địa bàn.

Để triển khai các chuyên đề bồi dưỡng nhằm phát triển các năng lực cho chuyên viên lĩnh vực giáo dục và đào tạo cấp xã có hiệu quả tốt, các địa phương cần chủ động phối hợp với các trường đại học sư phạm và các cơ quan quản lý ngành Giáo dục và Đào tạo cấp Sở, Bộ để thực hiện sớm các chuyên đề, phát triển năng lực cho đội ngũ chuyên viên nhằm đáp ứng yêu cầu công việc mới.

Tài liệu tham khảo

- Ban Chấp hành Trung ương. (2025). *Nghị quyết số 71-NQ/TW, ngày 22 tháng 8 năm 2025 về Đột phá phát triển giáo dục và đào tạo*. Hà Nội.
- Bộ Giáo dục và Đào tạo. (2018). *Thông tư 16/2018/TT-BGDĐT, ngày 03 tháng 8 năm 2018 Quy định về tài trợ cho các cơ sở giáo dục trong hệ thống giáo dục quốc dân*. Hà Nội.
- Bộ Giáo dục và Đào tạo. (2025a). *Thông tư 09/2025/TT-BGDĐT, ngày 12 tháng 6 năm 2025 quy định về phân quyền, phân cấp và phân định thẩm quyền thực hiện nhiệm vụ quản lý nhà nước của chính quyền địa phương hai cấp đối với giáo dục mầm non*. Hà Nội.
- Bộ Giáo dục và Đào tạo. (2025b). *Thông tư 10/2025/TT-BGDĐT, ngày 12 tháng 6 năm 2025 Quy định về phân quyền, phân cấp và phân định thẩm quyền thực hiện nhiệm vụ quản lý nhà nước của chính quyền địa phương hai cấp đối với giáo dục phổ thông*. Hà Nội.
- Bộ Giáo dục và Đào tạo. (2025c). *Thông tư 11/2025/TT-BGDĐT, ngày 12 tháng 6 năm 2025 Quy định về phân quyền, phân cấp và phân định thẩm quyền thực hiện nhiệm vụ quản lý nhà nước của chính quyền địa phương hai cấp đối với giáo dục nghề nghiệp, giáo dục thường xuyên*. Hà Nội.

4. Kết luận

Khung năng lực đề xuất sẽ góp phần nâng cao năng lực chuyên viên lĩnh vực giáo dục và đào tạo cấp xã, hỗ trợ hiệu quả mô hình chính quyền hai cấp. Trên góc độ pháp lý, nghiên cứu đã chỉ ra các năng lực cần thiết để một chuyên viên lĩnh vực giáo dục và đào tạo cấp xã phải có để thực hiện nhiệm vụ theo yêu cầu của Nhà nước. Những năng lực này là căn cứ quan trọng để các địa phương triển khai các chương trình bồi dưỡng cho đội ngũ chuyên viên lĩnh vực giáo dục và đào tạo cấp xã, đặc biệt là các chuyên viên chưa có nhiều kinh nghiệm hoạt động trong lĩnh vực giáo dục. Bên cạnh đó, việc triển khai chương trình bồi dưỡng cần được tích hợp vào kế hoạch đào tạo đa dạng ở cấp độ xã, phường, Sở Giáo dục và Đào tạo các địa phương, Bộ Giáo dục và Đào tạo. Tuy nhiên, nghiên cứu chủ yếu tập trung ở góc độ pháp lý, do đó để hoàn thiện hơn khung năng lực cho đội ngũ này cần có các nghiên cứu tiếp theo như nghiên cứu về cơ sở lý luận, cơ sở thực tiễn tại các xã thí điểm để đo lường chính xác hơn. Bằng cách này, giáo dục địa phương sẽ trở nên linh hoạt, gần dân hơn, góp phần thực hiện mục tiêu phát triển giáo dục theo chỉ đạo từ Nghị quyết số 71-NQ/TW ngày 22 tháng 8 năm 2025 của Bộ Chính trị về Đột phá phát triển giáo dục và đào tạo.

- Bộ Giáo dục và Đào tạo. (2025d). *Thông tư 14/2025/TT-BGDĐT, ngày 18 tháng 7 năm 2025 Sửa đổi, bổ sung một số điều của quy định phòng học bộ môn của cơ sở giáo dục phổ thông ban hành kèm theo Thông tư số 14/2020/TT-BGDĐT ngày 28 tháng 5 năm 2020 của Bộ trưởng Bộ Giáo dục và Đào tạo*. Hà Nội.
- Bộ Giáo dục và Đào tạo. (2025e). *Thông tư 15/2025/TT-BGDĐT, ngày 24 tháng 7 năm 2025 Hướng dẫn chức năng, nhiệm vụ, quyền hạn của Sở Giáo dục và Đào tạo thuộc Ủy ban nhân dân tỉnh, thành phố trực thuộc Trung ương và Phòng Văn hoá-xã hội thuộc Ủy ban nhân dân xã, phường, đặc khu thuộc tỉnh, thành phố trực thuộc Trung ương trong lĩnh vực Giáo dục và Đào tạo*. Hà Nội.
- Chính phủ. (2025). *Nghị định số 142/2025/NĐ-CP, ngày 12 tháng 6 năm 2025 của Chính phủ Quy định về phân định thẩm quyền của chính quyền địa phương hai cấp trong lĩnh vực quản lý Nhà nước của Bộ Giáo dục và Đào tạo*. Hà Nội.
- Chính phủ. (2025). *Nghị định số 361/2025/NĐ-CP, ngày 31 tháng 12 năm 2025 của Chính phủ Quy định về vị trí việc làm công chức*. Hà Nội.